

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 10.9.2012

Číslo: Ročník 22 (2012), Číslo 3

Sekce: Nové trendy

Název článku: SVK HK a krajský projekt digitalizace

Autor: Lucie Jirků

Zdroj: <http://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20120318>

SVK HK a krajský projekt digitalizace

Lucie Jirků

V krajské knihovně Královéhradeckého kraje prozatím probíhala digitalizace především v rámci programu VISK 7. [1] V letech 2001-2011 tak bylo zdigitalizováno pomocí této služby pět titulů periodik (v digitalizaci nejvýznamnějších regionálních novin Pochodeň stále pokračujeme a pokračovat ještě pár let budeme, protože v jednom roce digitalizujeme vždy jen několik ročníků) a 90 titulů monografií. Dalších 13 titulů periodik v digitální formě jsme získali replikací, dva tituly jsme digitalizovali mimo program VISK 7. „Krajský projekt“ je tak naší první velkou zkušeností s digitalizací. I když jsme projekt digitální knihovny regionálních periodik a monografií v naší knihovně plánovali a připravovali několik let, uspěli jsme až v roce 2011 s vřazením digitalizace knižního fondu do projektu **Digitalizace a ukládání (2011-2018)**. [2] Jeho nositelem je Královéhradecký kraj a Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové do tohoto projektu vstupuje jako partner. Velmi potěšující je, že kraj vyhověl naší žádosti a počátkem roku 2011 navýšil počet úvazků v krajské knihovně o jeden pracovní úvazek pro práce spojené s digitalizací. Následně vznikla v knihovně pracovní skupina pro digitalizaci, která řeší jak problémy spojené s krajským projektem, tak otázky získávání, ukládání, zpracování a zpřístupňování digitalizovaných a elektronických dokumentů obecně.

V rámci krajského projektu bude digitalizováno cca **500 000 stran** regionálních dokumentů (monografií a periodik) z fondů SVK HK a dalších paměťových institucí Královéhradeckého kraje; větší část budeme realizovat pomocí nákupu služby u dodavatele, menší v krajské digitalizační jednotce. Součástí projektu je i uložení digitálních kopií v nově vzniklém úložišti. Úkolem krajské knihovny (kromě přípravy našeho vlastního fondu k digitalizaci) je i koordinace přípravných prací ostatních knihoven, které projevíly o digitalizaci regionálního fondu zájem (což je Knihovna města Hradce Králové, Městská knihovna Kostelec nad Orlicí, Knihovna Václava Čtvrka v Jičíně, Muzeum Podkrkonoší v Trutnově, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Městské muzeum v Jaroměři, Regionální muzeum a galerie v Jičíně – Muzeum hry a Krkonošské muzeum Vrchlabí).

V rámci přípravných prací bylo nejprve třeba vytvořit seznamy dokumentů k digitalizaci. Základní podmínkou pro **výběr dokumentů** bylo, že se musí vztahovat k území současného Královéhradeckého kraje. Bohužel jsme museli ze seznamů vyřadit staré tisky a rukopisy, protože bychom nemohli zaručit zajištění odpovídajících podmínek. Nejprve tedy všechny zapojené knihovny připravily seznamy vybraných dokumentů. V naší knihovně jsme potom, abychom zabránili duplicitní digitalizaci, tyto seznamy porovnali jak navzájem, tak se záznamy v Registru digitalizace, v Souborném katalogu, v digitálních knihovnách naší knihovny a Národní knihovny. Pak jsme vyřadili to, co už je zdigitalizováno či plánováno k digitalizaci jinou knihovnou. Kvůli zjednodušení převozu atp. bylo pracovní skupinou dohodnuto, že primárně budeme digitalizovat dokumenty z fondu SVK HK, další volbou budou knihovny v Hradci Králové (KMHK, MVČ). Naprostá většina titulů se tedy bude digitalizovat z fondu krajské knihovny, což však neznamená, že knihovny, které daný titul chtěly také digitalizovat, nedostanou digitální kopie. Toto se bude řešit replikacemi (vždy s vlastníkem digitální kopie).

Po zaslání upravených seznamů knihovnám nastala další fáze – **rekatalogizace** „s knihou v ruce“. Bylo třeba opravit katalogizační záznamy vybraných dokumentů, dále požádat o přidělení čísel ČNB u těch dokumentů, které je mají mít, a neměly, zaslat záznamy i s informací o plánované digitalizaci do Souborného katalogu (pokud tam už nebyly) a nahlásit plánovanou digitalizaci do Registru digitalizace.

A jak bude pak probíhat vlastní digitalizace? Jak už bylo napsáno výše, digitalizace větší části bude realizována **nákupem služby u dodavatele**. Menší část by se měla realizovat na **krajské digitalizační jednotce**, která bude během roku 2012 zřízena v budově Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. Jednotka bude z projektu vybavena knižním skenerem A2 a dvěma pracovními stanicemi – jednou pro skenování a primární úpravu skenů a druhou pro zpracování obrazu a přípravu metadat. Na této jednotce nebudou pracovat zaměstnanci krajské knihovny, ale „projektoví“ pracovníci (na dohodu o pracovní činnosti s krajem, tzn. každý pracovník max. 80 hodin měsíčně - v realizační fázi projektu se počítá se třemi pracovníky, v provozní fázi už jen se dvěma). Co bude jejich pracovní náplní? První by měl mít na starost především koordinaci prací, objednávky služby digitalizace, administrativu, předávací agendu, druhý pracovník by měl skenovat a provádět primární úpravy skenů a třetí pracovník by měl provádět ořezy, indexaci, kontrolu a úpravu skenů a tvorbu metadat.

Co se týká následného **zpřístupnění** zdigitalizovaných dokumentů, které už není součástí projektu, bude naše knihovna digitální kopie svých dokumentů zpřístupňovat uživatelům prostřednictvím vlastní digitální knihovny v systému **Kramerius**[3] (během roku 2012 budeme instalovat nejnovější, uživatelsky značně přívětivější verzi). Zpřístupnění (stejně jako u stávajícího obsahu naší digitální knihovny) bude probíhat v souladu s autorským zákonem,[4] tzn. u dokumentů cca do r. 1900 bude přístupný plný text veřejně odkudkoli z internetu, u děl novějších, chráněných autorským zákonem, se uživateli zobrazí jen popisná data, a plné texty budou přístupné jen na vybraných počítačích v budově knihovny.

Stejně jako ve většině ostatních krajů má i v Královéhradeckém kraji digitalizační projekt zpoždění. Ve třetím čtvrtletí roku 2012 by mělo být vyhlášeno výběrové řízení na službu digitalizace a na vybavení digitalizační jednotky, s vlastní digitalizací by se pak mohlo začít koncem roku 2012. Držme si palce, abychom v době, kdy vyjde další číslo zpravodaje, už skutečně digitalizovali...

obr. Digitální knihovna SVK HK – vybrané číslo periodika Český severovýchod

[1] VISK 7 - Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupňování dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru - Kramerius. [online]. [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://visk.nkp.cz/VISK7.htm>

[2] III. Digitalizace a ukládání, Reg. č. projektu: CZ.1.06/2.1.00/08.07379, spolufinancovaný Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj z Integrovaného operačního programu, prioritní osy 2 Zavádění ICT v územní veřejné správě – Cíl Konvergence, oblasti podpory 2.1 Zavádění ICT v územní veřejné správě.

[3] Přístupná na adrese: <http://kramerius.svkhk.cz/>

[4] Česká republika. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) [ve znění pozdějších předpisů]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>